

ERNA BANIĆ-PAJNIĆ

PETRIĆEVE »PERIPATETIČKE RASPRAVE« KAO POKUŠAJ RJEŠAVANJA HERMENEUTIČKOG PROBLEMA

Sažetak

U predgovoru Petrićeva djela »Četiri knjige peripatetičkih rasprava« eksplicitno iskazana intencija djela jest omogućavanje (Zahariji Mocenigu) lakšeg pristupa studiju Aristotelove filozofije. Petrićeva proradba te filozofije trebala bi pritom olakšati njeno razumijevanje i spoznavanje. Pretpostavkom ozbiljenja toga cilja jest »posao raščišćavanja« koji Petrić poduzima ponajviše u I, ali potom onda i u II. i III. svesku »Diskusija«, a sastoji se u kritičkoj proradbi cjelokupne aristotelovske tradicije i uključuje kritičko preispitivanje autentičnosti djela što su do Petrićeva doba tradirana kao Aristotelova, odnosno kritičku procjenu svih do njega poznatih načina posredovanja i interpretiranja Aristotelove filozofije. Nastojeći oko ustanovljenja korpusa nespornih Aristotelovih djela Petrić iznosi povijest posredovanja Aristotelovih djela, koja po njemu svjedoči o tome koliko je opravdana sumnja u autentičnost mnogih djela pripisivanih Aristotelu. Petrić potom upozorava na to kako su stanje spisa odnosno načini posredovanja uvjetovali iskrivljavanje učenja, što sve po Petriću čini legitimnom sumnju u sigurnost aristotelovske tradicije.

Nesigurnost tradicije pak (sumnja u autentičnost Aristotelu atribuiranih djela, upitnost izvora, upitnost interpretacija) uvjetuje onda kritički stav spram Aristotela kao filozofskog autoriteta, što se potvrđuje u Petrićevu određenju najbolje metode interpretiranja. Petrić kroz kritičko prorađivanje svih do njega poznatih načina interpretiranja Aristotelove filozofije, ali i oslanjajući se na Aristotelove iskaze u elaboriranju problema istine i određenja zadatka filozofije dolazi do svoje formulacije najbolje metode interpretiranja i filozofiranja o Aristotelovoj filozofiji. Ona se shodno Aristotelovu određenju najvišeg stupnja istine i zadatka filozofije kojoj je do istine samih stvari sastoji u tome da se

Aristotel pokušava razumjeti i interpretirati iz njegovih vlastitih djela, a ne iz sekundarnih izvora, i to tako da se pojedina njegova učenja nastoje razumjeti iz svih mjesta na kojima bivaju tematizirana, a ne samo iz jednog. Bitnom odrednicom tako formulirane metode vidi Petrić i to da se uz Aristotela ne prijanja »kao uz tronožac«, već kritički, odmjeravajući smisao njegovih iskaza s »istinom samih stvari«, kako su po njemu činili uglavnom neki od značajnijih grčkih tumača te filozofije.

Petrić, dakle, bez obzira na to što mu je elaboriranje problema razumijevanja i tumačenja tek u funkciji temeljne premda izričito ne iskazane intencije – osporavanja Aristotela kao filozofskog autoriteta, ipak svojom kritičkom proradbom Aristotelove filozofije i cjelokupne aristotelovske tradicije do njega otvara neka upravo za hermeneutiku značajna pitanja, tako poglavito tematizirajući pitanje najbolje metode razumijevanja i interpretiranja na primjeru Aristotelove filozofije, što onda uključuje i povijesni pregled i kritičko razračunavanje sa svim do njega poznatim metodama interpretiranja. Pritom se upravo u formulaciji najbolje metode interpretiranja pokazuje koliko su počeci novovjeke hermeneutike vezani uz tendencije što su odredbene za humanizam 15. i 16. stoljeća, koji u opreci spram skolastičke metode, a čineći prezentnim ukupno klasično nasljeđe, što omogućuje komparaciju različitih tradicija interpretiranja antičkih filozofa, omogućuje inauguriranje kritičke metode.

PETRIĆ'S »DISCUSSIONES PERIPATETICAE« AS AN ATTEMPT AT SOLVING THE HERMENEUTICAL PROBLEM

Summary

The intention of Petrić's 'Discussiones peripateticae', explicitly expressed in the foreword, was to enable (Zacharia Mocenigo) an easier access to the study of Aristotle's philosophy. Petrić's analysis of this philosophy should make it easier to understand and grasp. The prerequisite of this process is a »cleansing job«

undertaken by Petrić mostly in the first, and then in the second and third volumes of the 'Discussiones', consisting of a critical analysis of the entire Aristotelian tradition and including a critical investigation of the authenticity of the works attributed to Aristotle in Petrić's time, that is, a critical evaluation of all the then known ways of mediating and interpreting Aristotle's philosophy. Trying to determine the corpus of works undeniably Aristotle's, Petrić describes the history of mediation of his works, which bears testimony to the justifiability of the questioning of the authenticity of many of the works attributed to Aristotle. Petrić then warns about the condition of the works and the ways of mediating them which had together caused distortions, which Petrić believes makes it legitimate to doubt the exactness of Aristotelian tradition.

The unconfirmed tradition (doubt in the authenticity of works attributed to Aristotle, the sources, the interpretations) causes a critical approach to Aristotle as a philosophical authority, corroborated by Petrić's definition of the best method of interpretation. Through a critical elaboration of all the known ways of interpreting Aristotle's philosophy, yet also relying on Aristotle's statements in the elaboration of the problems of truth and the definition of the task of philosophy, Petrić reaches his formulation of the best method of interpretation and philosophizing about Aristotle's philosophy. According to Aristotle's definitions of the highest stage of truth and the task of philosophy, which cares about the truth of things, the method consists of an attempt to comprehend and interpret Aristotle from his own works, not from secondary sources, and by considering all the places in which separate doctrines are thematized, not just one of them. An essential characteristic of the thus formulated method, Petrić writes, is not to rely on Aristotle »as on a tripod«, but critically, comparing the meanings of his statements with the »truth of things themselves«, as – according to Petrić – some of the more important Greek interpreters of this philosophy had done.

Despite his elaboration of the problems of understanding and interpretation merely serving the function of the basic, although not expressed intention – refuting Aristotle as a philosophical authority – Petrić's critical analysis of Aristotle's philosophy and the entire Aristotelian tradition opens several issues important for hermeneutics, especially the question of the best method of comprehension and interpretation on the example of Aristotle's philosophy, which also includes a historical survey and critical evaluation of all the then known methods of interpretation.

It is the formulation of the best method of interpretation which shows the bonds among the beginnings of modern hermeneutics and the crucial tendencies of the fifteenth- and sixteenth-centuries Humanism, which, opposed to Scholastic methods, and making transparent the entire Classical heritage – thus enabling a comparison of different traditions of interpretations of Classical philosophers – makes it feasible to introduce the critical method.